

Корчинський О. І., аспірант,
Навчально-науковий Інститут права та психології,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА В СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Однією з вимог членства України в Європейському Союзі є кардинальна перебудова системи здійснення правосуддя на засадах демократичності, справедливості, визнання людини найвищою соціальною цінністю, відповідності європейським та міжнародним правовим стандартам. Починаючи з 1992 р. в рамках проведення судово-правової реформи були внесені суттєві зміни до процесуального законодавства України, прийнято Закон «Про судоустрій України», згодом – створено систему спеціалізованих адміністративних судів тощо. У 2006 р. із затвердженням Президентом України Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів розпочався новий етап судової реформи, на виконання якої у 2016 р. прийнято Закон України «Про судоустрій та статус суддів».

Стаття 3 Конституції України проголосила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Вказаною нормою визначено основну мету і спрямованість діяльності держави, а саме: забезпечення прав і свобод та захист особи. Реалізація зазначених завдань покладається на органи державної влади і місцевого самоврядування. З одного боку, саме ці органи зобов'язані привести в дію механізм реалізації конституційних прав і свобод особи. З іншої – постає проблема захисту громадян від свавілля та зловживання владою з боку цих органів, їх посадових і службових осіб, що упродовж останніх років стала особливо актуальною для нашої держави. Саме тому, очевидним є той факт, що найефективнішим і надійнішим механізмом захисту від порушень прав, свобод і законних інтересів громадян зазначеними вище суб'єктами є адміністративно-судовий захист.

Слід наголосити, що ст. 55 Конституції України передбачила те, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом, зокрема: «Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб» [1].

Запровадження в Україні адміністративного судочинства й утворення адміністративних судів має своєю метою забезпечити реалізацію цього права, що є важливою гарантією та одночасно й механізмом реалізації конституційного принципу відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, проголошеного ст. 3 Конституції України.

Досвід багатьох європейських країн свідчить, що адміністративні суди є доступним і ефективним інструментом захисту прав, свобод та інтересів людини від порушень з боку органів державної влади та місцевого самоврядування.

Вектор розвитку нашої держави, спрямований на побудову правової, демократичної держави та входження до Європейської Спільноти передбачає наявність ефективного механізму захисту прав та свобод людини, одним із елементів якого є дієва та відповідальна система судового захисту фізичних і юридичних осіб від порушень їх прав і законних інтересів з боку органів державного управління у сфері публічно-правових відносин.

Необхідно нагадати, що Розділ III «Юстиція, свобода та безпека», Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, передбачає, в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки, що Сторони надають особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових органів зокрема. Співробітництво буде спрямоване, зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією. Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки буде відбуватися на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод [2].

Взагалі адміністративне судочинство посідає провідне місце в механізмі адміністративно-правового забезпечення прав і свобод громадян. Адміністративний суд у сучасній Україні, як відзначає М. Смокович, став вагомим політичним чинником, причому не тільки у справах за позовами до вищих органів влади, а й в інших, які через постійне зростання їх кількості свідчать про катастрофічне незадоволення громадян іншими суб'єктами владних

повноважень [3, с. 24]. Процесуальне законодавство сприяє привабливості адміністративного судочинства для громадян: незначний розмір судових витрат, дія презумпції вини адміністративного органу, активність суду у витребуванні доказів тощо.

Проблема місця адміністративного судочинства в адміністративно-правовій науці тісно пов'язана з проблемою розмежування змісту адміністративного судочинства та суміжних з ним понять, до яких належать: «адміністративна юстиція», «адміністративний процес» і «адміністративна юрисдикція». Деякі автори поєднують усі ці поняття, висловлюючи думку, що вони є тотожні, а інші – їх розмежують [4, с. 13].

Для відокремлення цих понять необхідно, перш за все, проаналізувати, що вкладається в їх зміст.

Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ), адміністративне судочинство – це діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому цим Кодексом [5].

Натомість, у Науково-практичному коментарі до Кодексу адміністративного судочинства України, авторський колектив, що підготував це видання дещо доповнюють визначення подане в Кодексі і вважають, під терміном «адміністративне судочинство» необхідно розуміти процесуальну форму здійснення правосуддя (діяльність адміністративних судів), а також вид державної діяльності, пов'язаної з розглядом і вирішенням адміністративних справ [6, с. 3].

Юридичний словник визначає адміністративну юстицію як систему спеціалізованих органів по контролю за дотриманням законності в сфері державного управління, а також, у більш вузькому змісті, – як особливий процесуальний порядок вирішення адміністративно-правових спорів між громадянином або організацією, з однієї сторони, й органом державного управління – з іншої [7, с. 47].

На думку Руденка А. В., адміністративне судочинство становить собою регламентовану законодавством діяльність судів по розгляду, у встановленому процесуальному порядку, в судових засіданнях справ, що їм підсудні, законному, обґрунтованому, справедливому їх вирішенні [4, с. 5].

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. –

С. 141.

2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї Літературисторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.

3. Смокович М. Адміністративне судочинство як елемент конституційного ладу / М. Смокович // Юридична Україна. – 2011. – № 9. – С. 24.

4. Руденко А. В. Адміністративне судочинство: становлення та здійснення: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Руденко; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2006. – 20 с.

5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – Ст. 446.

6. Кодекс адміністративного судочинства України: науково-практичний коментар. – Вид. 3-є / за ред. С. В. Ківалова, О. І. Харитонової; [Ківалов С. В., Харитонova О. І., Пасенюк О. М., Аракелян М. Р. та ін.]. – Х.: Одиссей, 2008. – 560 с.

7. Юридична енциклопедія: в 6 т. / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К.: Українська енциклопедія, 1998. – Т. 1: А-Г. – С. 47.

УДК 378.1 (043.2)

Хомишин І. Ю., к.ю.н.,

Навчально-науковий Інститут права та психології,
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Необмежені можливості глобального інформаційного простору сприяють швидкій зміні технологій вищої освіти. Змінюється організація вищої освіти, відбувається перехід від традиційних формальних ступенів до безперервної освіти протягом життя, від навчання в традиційних формальних інститутах до навчання в закладах вищої освіти різних типів і різного статусу. Відбувається формування єдиного освітнього простору.

Успіхи економічно розвинених країн, засновані, передусім, на знаннях, викликають потребу не просто в удосконаленні вищої освіти, а в отриманні такої вищої освіти, яка дозволяє їй власнику легко інтегруватися і знайти собі застосування в міжнародній діяльності. Доказом цього служить той факт, що глобалізація економіки і розвиток технологій створюють економіку глобального знання, яка передбачає інтернаціоналізацію і виробників продукції,